

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ СВЕТИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Даниела Христова Тасевска, член на научно жури,

за придобиване на научната и образователна степен “доктор” по Педагогическа и възрастова психология.

Докторант: Николай Иванов Иванчев

Тема на дисертационния труд: „Конформизъм и приемане на другите в младежка възраст“

Написаният от Николай Иванчев дисертационен труд е провокативен опит за извършване на психологичен анализ, чийто обект е личността на човека в младежка възраст. Факт е, че в планетарен мащаб като социална група младите хора са демографска популация, която се сдобива с нови дефинитивни параметри, в чиито измерения в синхрон или в противоборство се преплитат консервативни и модернистични теории и практики.

Считам, че заявеният от докторанта комплексен подход на анализ на психологическия феномен „конформизъм“, включващ функционирането на индивидуалните различия при младите хора като: материални възможности, роли, ценностни ориентации и стил на живот е адекватен на изследвания феномен.

Дисертационният труд е с теоретико-емпиричен характер, разгънат в съдържателен обем от 166 страници, композиционно организирани в увод, заключение и пет основни глави, от своя страна структурирани в подглави. Съпроводен е от две приложения, представящи методиките в първата и втората фази на емпиричното изследване.

Библиографската справка показва стабилен теоретичен потенциал, включващ 386 специализирани източника на български, руски, английски език.

Уводът подходящо въвежда в замисъла на разработката и мотивира нейната актуалност. Основните ключови понятия са посочени, а семантиката им е ясно определена. Конформизмът в младежката възраст е определен като основна единица на психологичен анализ. Изведена е и водещата теза на дисертационния труд (с.5). Според нея конформизмът се определя като сложно психичен феномен със специфична същност, съдържание и структура. Постулира се пряка зависимост между вътрешните потребности на човешкия индивид като целеви детерминанти на личността и характеристиките на социалната ситуация. Именно тази корелация обуславя конформното поведение и приемането на другите в младежка възраст. Идеята за целевата детерминираност на преживяванията на индивида в конкретната ситуация организира и основанията за провеждане на емпирично изследване и анализ на връзката на конформното поведение с различни фактори – социална желателност, самопожертвателен защитен стил, защитните механизми отрицание, формиране на

реакция и псевдо-алтруизъм, приемането на другите, на техните успехи, морал и различни мнения, както и чувството за приетост от другите.

Теоретичната концептуализация на темата е изработена в първата основна глава на труда, ангажирана с психологическата характеристика на младежката възраст и презентирани на различията в ценостите, отнасящи се до конформизма. Вторият и третият параграф на изложението в първа глава фокусират вниманието върху фактори на личностния растеж, които повлияват появата и устойчивото структуриране на конформното поведение в диапазона на младежката възраст. Тезата е, че конформизмът и конформното поведение се формират в резултат от отражението на непосредствената социална ситуация, чиито елементи се приемат за обективни условия, достатъчно независими един от друг, но оформящи целевото поведение на индивида.

Втората и третата основни глави от дисертационния труд, Иванчев посвещава на теоретичния прочит на същността, причините и следствията от конформизма и конформното поведение като проява на мотивацията за одобрение, себепожертвувателния защитен стил на личността и приемането на другите.

В така предложения от докторанта Иванчев модел за теоретичен анализ на конформизма и конформното поведение във втората основна глава, присъства интерпретативен анализ на набор от фактори, свързани главно със степен на съответност на собственото поведение с поведението на партньора/рите в социалната ситуация, напасването на личностните потребности, съобразно на спецификата на междуличностните отношения, на копинг стратегиите за решаване на проблеми и на себезащитните тенденции, като израз на приемането на другите и на чувството как си приет от другите.

Този начин на обособяване на факторите е креативен, защото ги прави достъпни за оценка, от която експериментално да се изведе субективната им значимост при формирането на конформното поведение като устойчива поведенческа диспозиция.

Положителен момент в този аспект на изложението е разширяването на обяснителния модел на конформизма и конформното поведение, посредством категориалния апарат на някои психоаналитични, бихейвиорални и когнитивни психологични концепции и разграничаването на положителните и отрицателните следствия от конформизма за индивида и групата.

Вторият акцент в теоретичната рамка на работата откроява споменатите по-горе основни фактора, от които зависи степента на проявеност на конформизма и конформното поведение. Тяхната природа, устойчиви и променливи компоненти, както и условията им на функциониране са последователно и систематично описани. Анализът им е задълбочен и достатъчно информативен, действително привеждащ аргументи в подкрепа на предложения за изследване емпиричен дизайн.

Третата, четвъртата и петата основни глави представят дизайнът, технологията и анализът на резултатите от проведеното експериментално изследване на факторите,

дтермениращи конформизма и конформното поведение при приемане на другите в младежка възраст.

В дискурса на разработения теоретичен модел на изследваното явление издигната основна хипотеза и формулираните четири работни хипотези са подходящо заложиени и точно формулирани. Обектът на изследването е описан ясно и достатъчно информативно. На тази база са адекватно дефинирани и шест достатъчно конкретно задачи на изследователската програма.

Докторантът Иванчев демонстрира особено добри умения и компетентност при представянето на методиката, организацията и етапите на провеждане на изследването.

Методическият инструментариум е описан в детайли и логическа последователност. Изборът на диагностичните методики, а именно за:

- Скала Себепожертвувателен защитен стил;
- Скала Лъжа от въпросник защитни стилове;
- Тестове „Приемане на другите” и „Как се чувстваш приет от другите”;
- Скала Конформност – автономност ;
- Модификация на Скала за конформност на Ернандес;
- Модификация на Конформност, създадена от Мехрабиан Щефъл;
- Модификация на четири скали на Конформност на Сантор, Месерви и Кусумакар и за експеримент за проследяване на влиянието на приемането на другите, чувството за приетост, самопожертвувателния защитен стил , защитните механизми псевдо-алтруизъм, отрицание и формиране на реакция, социалната желателност, както и конформната нагласа с институции върху конформното поведение, относно технически въпроси, модни тенденции медии – е отлично аргументиран.

За статистическата обработка на данните е приложен програмният продукт SPSS като са приложени и следните статистически методи – факторен анализ, дисперсионен анализ и неговият непараметричен еквивалент Kruskal Wallis, t – критерии и неговия непараметричен еквивалент Mann-whitney U, χ^2 – квадрат анализ, регресионен анализ, корелационни коефициенти.

Ходът на изследването е презентирани през проведените негови два последователни етапа.

Презентацията на анализа на резултатите е в петата основна глава като е условно разпределена в дванадесет подпараграфа, които са в съответствие с изследването на явленията-фактори, предпоставящи явлението-резултат, а именно конформното поведение в младежка възраст.

Критериите за анализ са подбрани в следните изследователски разрези – общо за цялата съвкупност, показател мъже-жени, показател семеен статус, показател – образователен статус, специалност, професия и населено място.

Количественият и качественият анализ на получените резултати по изследваните величини добре представя динамиката на индикаторите преди и след провеждане на експеримента, като Иванчев подходящо ги онагледява таблично.

Като цяло представеното в дисертационния труд емпирично изследване е мащабно по своя изследователски дискурс и изключително систематично защитено като изводни тези, предвид анализа на данните от адаптирането и модифицирането на някои от методиките на изследване.

На тази основа приемам, че формулираните изводи от проведеното изследване са адекватни обобщения на получените резултати.

Приложеният към документите Автореферат на дисертационния труд адекватно отразява неговите основни положения и съответните научни приноси.

Считам, че представените от докторанта приноси на дисертационния труд притежават научна перспектива в следните полета:

- да изгради по-ясна представа за ролята другите в степента на проявеност на конформизъм и конформно поведение в различни ситуации в младежка възраст;

- да открие механизмите на взаимовръзки между различните аспекти на конформизма и пренасянето на натиск от връстниците върху собствената позиция, с оглед нормативното социално влияние и проявата на социална желателност;

- да докаже влиянието на чувството за приетост от другите, защитните механизми псевдо-алтруизъм, формиране на реакции и отрицание, на себепожервувателния защитен стил, социалната желателност като израз на мотивацията за одобрение, приемането на другите, на техния морал, успехи и различни мнения върху конформизма и конформното поведение в младежка възраст.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: въз основа на посочените силни страни и изведените констатации в резултат от прочита на дисертационния труд „Конформизъм и приемане на другите в младежкца възраст” на Николай Иванчев, заявявам становище с положителен вот за получаване на научната и образователна степен доктор по Педагогическа и възрастова психология.

03. 10. 2013

В. Гърново

Член на журито:

/доц. д-р Д. Тасевска /